

Voideaanko Kalevala elokuvata?

Kalevalan elokuvaamisesta on vaihdettu mielipiteitä jo aikaisemminkin. Viimeksi on siitä kirjoittanut maaliskuun alussa ilmestyneessä Uuden Suomen numerossa K. Sorjonen. Kun kirjoituksessa mielenkiintoisella tavalla käsitellään tätä karjalaisillekin läheistä asiaa, julkaisemme kysymyksessämme olevan kirjoituksen kokonaisuudessaan.

Muistaakseni se oli nimimerkki Olli, jolla menneinä aikoina oli tapana vuoden vaihteessa lausua kiitoksensa siitä, ettei kuluneenakaan vuotena mikään elokuvayhtiö ollut ryhtynyt kuvaamaan Kalevalaa. Syystä tämä kiitos kai lausuttiinkin. Mutta noina samoina vuosina yksi ja toinen naisnäyttelijä, puhe- tai elokuvataiteen alalla oleva, haastatteluihinsa muisti huokaista, että kun saisi näytellä Ainon osan elokuvassa. Se osa oli kuulemma ollut monelle tyttötöyppästä alkaen sydämen salainen johtotähti.

Onko meidän nyt yhdyttävä Olliin vai kuunneltava eräitten taiteilijoiden sydämen toivomuksia? Asiahan ei ole mitenkään kiireellinen, sillä nykyään on niin paljon muuta "elokuvattavaa", mutta asiasta voidaan keskustella kaikesta huolimatta.

Kalevalan elokuvaaminen lienee niitä vaikeimpia, jos kohta houkuttelevimpiakin tehtäviä, mitä elokuvan tekijän ulottuville tulee. On suuri aihe, on kulttuuritekoon aukenevat mahdollisuudet, mutta ovat myös vaikeudet. Näille vaikeuksille saattavat jotkut ulkomaiset elokuvantekijät kohauttaa olkapäitään, sillä heillähän maailman luominenkin on vain pikku seikka. Epäilemättä Kalevalan juoni ja ulkonaiset tapahtumat taipuisivatkin elokuvaksi, mutta kävisikö samoin kalevalaisen hengen ja tunnun? Trikeillä ei siinä kauaksi selvittäisi. Ja juuri Kalevalan omalaatuisuuden, muinaissuomalaisen hengen välittämistä vaaditaan Kalevalan elokuvavertailukselta. Muistamme kuinka jätimme sellaisesta paljon helpommas- ta ja hyvin suoritettusta tehtävästä kuin "Seitsemän veljeksien" elokuvauksesta kaipaamaan suomalaista erämetsää, kaikuvia nummia ja jykeviä honkia, korven aarnioita ja Ilvesjärven vapaata loiskinaa. Mitä sitten kun olisi välitettävä tuntu "salosta sinisestä", jossa "puut punalle paistoi, hopealle hongan latvat". Millä saada elokuva väreilemään kalevalaista luonnonmystiikkaa, miten kutoa tapahtumat ja henkilöt vähintään puolijumalaiseen sankarihohteeseen ja yltäkylläisen kuvallisuuden vaippaan? Siinä tehtäviä, jotka jäänevät tavalliselta elokuvalta saavuttamatta.

Mutta entä värielokuva! Eikö se antaisi liikkumaja elävöittämisalaa Kalevalaakin silmälläpitäen? Mahdollisuudet ovat jo kyllä suuremmat, mutta tuskin riittävät. Tämä sanottuna niiden esimerkkien perusteella, joita nähdyt värielokuvat ovat tarjonneet. Värien avulla saadut lisätehostukset saattavat jäädä pintasilaukseksi.

Näyttää siltä, että saadaksemme Kalevalan elokuvavertailukselle välttämättömät teknilliset mahdollisuudet on siirryttävä piirretyn elokuvan alalle. Muu-

ten ei kait voida toteuttaa Kalevalan monikerroksellisuutta, sen viikinkiajan sankarirunoelmien kertomaa ja niiden päälle kutoutunutta mielikuvituksen luomaa rehevää paisuttelua ja loitsujen kiehtovaa mystiikkaa.

Piirrettyä värielokuvaa on kait totuttu pitämään ennenkaikkealla lapsille tarkoitettuna ja siinä mielessä huvittavana. Mutta ei mikään estäne suomien mahdollisuuksia käyttämästä myös vakavassa aiheessa. Uskon, että oikean hengen läpitunkemalle taiteilijalle avautuisi tätä tietä merkittävät mahdollisuudet elävöittää kuvallisessa mielessä Kalevala ja sen sankarit. Se olisi suurtyö ei vain puhtaasti teknillisenä suorituksena vaan onnistuneesti läpivietyä ennenkaikkealla kulttuuritekona. Sen toteuttamiseen tarvittaisiin, sitten kun sellaisille avautuisi mahdollisuuksia, ei yksi, vaan suuri joukko taiteilijoita. He saisivat uurastaa yhden johdolla niinkuin aikoinaan Kreikkassa Athene Parthenoksen veistosten luomiseksi työskenneltiin Feidiaan johdolla, tahi kuten Rafaelin työpajassa renessanssin aikana — tahi kuten nykyään Disneyn johdolla tehdään "maailman kahdeksas ihme".

Mikä käsitys muinaisrunoista sitten olisi otettava pohjaksi ruvettaessa Kalevalaa piirtämään? Oppineethan käyvät riitaa Kalevalan runojen historiapohjaisuudesta ja niiden myyttillisestä alkuperästä. Otetakoon kumpi tahansa, niin tässä voidaan todeta, että syvälle kansan sieluun juurtuneesta käsityksestä jouduttaisiin eroon, jos valittu suunta poikkeaisi suuresti Gallen-Kallelan luomasta. Hänen Kalevalakuvansa ovat tavallaan hankkineet oikeauskoisuuden hohteen itselleen. Kuvaavana esimerkkinä siitä voidaan mainita, että eräässäkin Itä-Karjalaa esittelevässä kirjoituksessa oli mukana kuva, jossa oli senpuolen koukkukeulainen vene, ja allekirjoituksena oli: oikea kalevalainen venhe. Oikea kalevalainen se tietysti oli, jos otetaan lähtöpohjaksi Kalevalan runojen viimeiset laulumaat. Mutta lieneekö oikea joka suhteessa, jos runot käsitetään koko muinaisen Suomen luomiksi. Uskoisin, että tuon kuvan allekirjoitus johtaa syynsä Gallenin tauluista. Karjalasta hän löysi vastineen omille kuvitelmiin Kalevalan maailmasta, sieltä, hän sieppasi monen yksityiskohdan tauluihinsa ja juurrutti ne kalevalaisina kansan mieleen. Käsityksemme kalevalaisuudesta kuvallisessa mielessä on hyvin suurelta osalta peräisin Gallen-Kallelan tauluista, ei yksin tuo käsityksemme kalevalaisesta veneestä. Gallen on, se on myönnettävä varauksitta, luonut sankareistaan todellisia muinaissuomalaisia hahmoja, sellaisina kuin voimme ne kuvitella Kalevalan perusteella, ja siten antanut pohjan Kalevalan kuvittamiselle. Tämä pohja ei luonnollisesti saa olla rajoitus, mutta luja perusta se ainakin on.

Jos Gallenin luoma suunta otettaisiin myös piirretyn Kalevala-elokuvan pohjaksi, olisi siitä seuraa-

muksia muussakin suhteessa kuin yleisen näkemisen ja tuntemistavan tavoittamisessa. Professori Tar-
 kiainen on hahmotellut Kalevalan runojen alkuperää
 siten, että sekä historiallinen että myyttillinen katso-
 mustapa saavat oikeutusta. Gallenin tauluissa on ta-
 vallaan tehty samoin. Niissäkin on henkilöt ja ta-
 pahtumat käsitetty historiallisperäisiksi ja päälle sit-
 ten valettu tarullista ja myyttillistä hohdetta. Tämä,
 että runot ovat alkuisin sankarilauluja, joiden päälle
 kansan pursuva mielikuvitus on koonnut erilaisia li-
 isiä, kuten paisutteluja ja luonnonmystiikkaa, voi-
 daan piirrettyä elokuvassa toteuttaa itse lopullisen
 runon antamien osviittojen mukaan. Näin voitaisiin
 Gallenin luomalle pohjalle liittää Visannin ynnä mui-
 den esille tuomaa myyttillistä näkemystä ja tehdä elo-
 kuvasta Kalevalaa, tuota merkillistä "loitsueeposta",
 vastaava laitos. Kalevalan kohtauksissa on kynällä
 ja värillä mahdollisuudet elävöittää tapahtumat ru-
 non hengessä aivan toisin kuin "näyttelemällä". Ja
 kuten jo tuli mainittuakin, niin itse runo havainnol-
 lisuudessaan ja elävyydessään on tällöin paras eloku-
 vakäsikirjoitus. Runosta saa sekä hengen että tarkat
 yksityiskohdat.

Kalevalan esittäminen yhtenä yhtäjaksoisena elo-
 kuvana ei varmaankaan kävisi pänsä. Mutta Kale-
 valahan tarjoaa otollisia lyhyitä jaksoja, episodeja,
 joissa olisi ainesta sopivan mittaisen, ehyen eloku-
 van luomiseen. Aino-, Lemminkäis-, Kullervo- ja
 ennenkaikkea mahtava Sampo-jakso olisivat täysiä
 "yhden illan elokuvia". Ja niistä yhdessä muodostui-
 si varmaan sellainen "kuva Kalevala", että nykyajan
 pinnallistuneeksi todettu yleisö saisi tuulahduksen
 esi-isien hengen mahdista — saisi ainakin sitä tietä.

Elokuvaan kuuluu oleellisenä myös ääni ja mu-
 siikki. Kuinka Kalevalan sanonnat ja sankarien lau-
 sumat olisi tuotava julki, siitä varmaan lausuntatai-
 teilijoilla ja musiikkimiehillä olisi esitettävänä paljon
 hedelmällisiä ajatuksia. Tässä yhteydessä on syytä
 palauttaa mieliin, että meillä on Kalevala-aiheista
 musiikkia jo nyt melkoisesti. Ennenkaikkea Sibe-
 liuksen luomaa. Jos kohta musiikki sovitetaan elo-
 kuvan kulun mukaan, niin eipä soisi semmoisen kuin
 "Tuonelan joutsenen" Sibeliusen Lemminkäissar-
 jasta jäävän käyttämättä. Erään esimerkin mainitak-
 seni. Onhan tehty niinkinpäin, että kynällä ja ka-
 meralla on luotu kuvat musiikin mukaan. Martti
 Similä kertoi Tukholmassa nähneensä ja kuulleensa
 Disneyn luomuksen tällä alalla, ja kertomus oli täyn-
 nä ihastusta ja kiitosta. Kuka kieltää samaa koetta-
 masta myös meilläkin ja ennenkaikkea Sibeliusen
 Kalevala-aiheisten sävellysten kohdalla. — Koetta-
 masta, konsa siihen aukenee tilaisuus.

Mutta pääasiaan palataksemme, ottakaapa Kale-
 vala käteenne ja lukekaa sekä samalla kuvitelkaa sitä
 piirrettynä elokuvana. Saattepa silloin kokoa mah-
 dollisuuksien aukenemisen riemua ja varmaan yh-
 dytte toivomukseen, että kunpa koettaisi aika, jolloin
 meillä olisi mahdollisuus nähdä Kalevalamme mah-
 tavana ja rikkaana piirrettynä elokuvana.

„Onko rauha mahdollinen?”

Espanjalainen lehti kehoittaa rauhaan lännessä.

Madrid, 11. 4. (STT) Falangistilehti Arriba
 kirjoittaa kysymyksestä "onko rauha mahdollinen?"
 mm.: Se sekaannus joka tällä hetkellä vallitsee kan-
 sainvälisessä elämässä, ne vastakohdat, jotka joka
 päivä ilmenevät liittoutuneiden puolella kaikista sa-
 laamisyryksistä huolimatta, se voima, jota Saksan
 kansa osoittaa ja uhkaava bolshevismi ja vääjäämät-
 tömästi uhkaava bolshevistinen imperialismi, kaikki
 tämä antaa meille aiheen kysyä: onko rauha mahdol-
 linen.

Tämän hetken tragedia on siinä, että liittoutunei-
 den edut ovat erilaiset. Sodan aikaisemmassa vai-
 heessa ne nousivat vastustamaan voittoa ja pelot-
 tavan Saksan hegemoniaa, mutta nyt on tilanne
 muodostunut aivan toiseksi kun Venäjä on paljas-
 tanut tähän asti tuntemattoman voimansa ja kun
 useita Euroopan kansoja on liittynyt vastustamaan
 kommunismin vaaraa.

Senjälkeen lehti osoittaa kaikille sotaikäyville ke-
 hoituksen pikaiseksi rauhan solmiamiseksi "emme
 usko, että anglosaksien tai Saksan taholla olisi mi-
 tään sitä vastaan, että voitettujen ja miehitettyjen
 maiden riippumattomuus palautettaisiin. Jos kansal-
 lissosialistinen valtio kerran oli uhkana, niin 4 ja 1/2
 vuoden sodan jälkeen siitä ei voida puhua, kun bol-
 shevistisen Venäjän uhka on käynyt ilmeiseksi".
 Lehti korostaa, että kommunistinen vaara uhkaa se-
 kä Eurooppaa että Amerikkaa. Vain pikainen rau-
 ha voi pelastaa Euroopan ja sen täytyy tulla län-
 nestä, sillä rauha Venäjän kanssa merkitsisi asia-
 laista rauhaa kaikille.

Lopuksi lehti palauttaa mieliin kenraali Francon
 2 vuotta sitten antaman kehoituksen ja varoituksen:
 "Tällä historiallisella hetkellä vakuutamme, että rau-
 ha Euroopassa on mahdollinen."

Virallinen luettelo bolsheviki- hallinnon uhreista Virossa.

Tallinna, 12. 2. (STT) Asianomainen virasto on
 julkaissut yksityiskohtaisen luettelon bolshevikien
 murhaamista ja karkoittamista, mobilisoiduista ja
 virkakomennuksen turvin Neuvostoliittoon viedyistä
 virolaisista. Luettelo sisältää 59.317 nimeä. 1.950
 henkilöä on joko tshekan tuhomispataljoonien tai
 puna-armeijalaisten murhaamia.

Luettelossa julkaistuista yksityisseikoista ilmenee,
 että tshekan uhreiksi on joutunut henkilöitä kaikista
 yhteiskuntapiireistä. Talonisännät ja rengit, teh-
 taanomistajat ja työläiset, käsityöläiset ja sivisty-
 neistöön kuuluvat henkilöt ovat luettelossa edustetu-
 tuina. Tshekan vaino on kohdistunut kuitenkin etu-
 päässä maalaisväestöön, joka muodostaa uhriluet-
 telon enemmistön. Uhrien ikä vaihtelee sylilapsista
 80-vuotiaaseen vanhukseen saakka. Useita satoja si-
 vuja sisältävän luettelon laatimiseen on käytetty
 kymmeniä henkilöitä käsittävän viraston 169 työpäi-
 vää. Arvokkaita tietoja on saatu Neuvostoliitosta
 pelastuneilta virolaisilta.